

A tartós élelmiszerek magyarországi piacán lefolytatott gyorsított ágazati vizsgálat

A közzétett jelentéstervezetre érkezett külső észrevételek összefoglalása

A Gazdasági Versenyhivatal (GVH) a tartós élelmiszerek magyarországi piacán a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény (a továbbiakban: Tpv.) **43/D. § (1a) bekezdése** alapján indított gyorsított ágazati vizsgálatban elkészítette a vizsgálati jelentés tervezetét, és azt észrevételezés céljából 2023. május 8-án a honlapján közzétette.

A Tpv. **43/E. § (3) bekezdése** alapján az észrevételeket 2023. június 8. napjáig fogadta a GVH.

A fennálló észrevételezési idő alatt **összesen négy**, az ágazatban működő szereplőket tömörítő szakmaközi szervezet, élelmiszeripari szövetség és vállalkozás nyújtotta be álláspontját a jelentéstervezettel kapcsolatban.

A Tpv. **43/E. § (5) bekezdése** alapján a GVH az írásbeli észrevételekről készült összefoglalót, illetve az érintett piaci szereplőknek a jelentés tartalmára vonatkozó érdemi észrevételeit tartalmazó dokumentumokat – ha kérik – a jelentéssel egyidejűleg és azonos helyen nyilvánosságra hozza. Jelen összefoglaló e törvényi rendelkezés végrehajtásának céljából készült.

A GVH az ágazati vizsgálati jelentés véglegesítése során áttekintette az egyes beérkezett észrevételeket, és amennyiben ezekre tekintettel (a beszerzett információk egyenként és összességében elvégzett értékelése keretében) indokoltnak látta, módosításokat hajtott végre az észrevételezésre kiküldött jelentéstervezet szövegében.

Az alábbiakban a GVH a beérkezett észrevételeket együttesen, azok érdemi tartalmát összefoglalva mutatja be. **Az összefoglalók a véleményt beküldő piaci szereplők egyedi álláspontjait ismertetik.** Azokra a GVH jelen összefoglalóban csak a feltétlenül szükséges mértékben reflektál, abban az esetben, ha azt célszerűnek tartja. A GVH részletes álláspontját az ágazati vizsgálat eredményeit összegző jelentés végleges szövege tartalmazza.

A zöldségek és gyümölcsök hazai termelésének ösztönzésére vonatkozó (1. számú) javaslatra érkezett észrevételek

A javaslat vonatkozásában észrevételt tevő egyetértett a hazai zöldség- és gyümölcsstermesztő szereplők termelési kedvének fenntartására, növelésére, valamint a termésbiztonság fokozására irányuló versenyhivatali javaslattal, mivel az importtermények növekvő részesedése meglátása szerint komoly problémát jelent. Az észrevételt tevő álláspontja szerint azonban az alapvető ráfordításigény és a jövedelmezőségi szintek jelentősebb szerepet játszanak e vonatkozásban az időjárás tényezőknél. Az észrevételt tevő javaslata szerint az érintett szakmai szervezetek és az illetékes kormányzati szereplők bevonásával felállított szakértői fórum tudna arra javaslatokat megfogalmazni, hogy miként lehetne a hazai feldolgozóipar számára a hazai termesztésű zöldség- és gyümölcsalapanyagok arányát növelni.

A hatékonyságnövelésre, a megújuló energiaforrások használatának támogatására és a precíziós mezőgazdasági szakképzésre vonatkozó (2. számú) javaslatra érkezett észrevételek

Az ezen javaslat vonatkozásában észrevételt tevők támogatták a GVH ezirányú javaslatát, illetve a GVH segítségét kérték a támogatásokkal kapcsolatos jogszabályi környezet egyszerűsítésében. Emellett egyikük kiemelte, hogy fontosnak tartja, hogy az energetikai korszerűsítésre vonatkozó pályázatok a kiskereskedőkre is kiterjedjenek.

A termelői összefogás további ösztönzésével kapcsolatos (3. számú) javaslatra érkezett észrevételek

Az e vonatkozásban nyilatkozó észrevételt tevő egyetértett a GVH álláspontjával. Az észrevételt tevő javasolta az Európai Unió más tagállamaiban működő integrációkat példaként tekinteni a hazai integrációk fejlesztése során. Emellett a már korábban hivatkozott szakmai, szakértői fórumon lehetőség nyílna az összefogást ösztönző intézkedések megfogalmazására, összhangban az elérhető uniós operatív programok nyújtotta lehetőségekkel.

A kiskereskedők által a vizsgált tartós termékeken realizált magasabb nyereségre vonatkozó megállítással (4. számú) kapcsolatban érkezett észrevételek

Az egyik észrevételt tevő a tartós élelmiszerek és a tejtermékek esetében alkalmazott kiskereskedelmi bruttó árrés összevetése során tett versenyhivatali megállapításokkal kapcsolatban hangsúlyozta, hogy a tejtermékek és a tartós élelmiszerek piacán keletkező bruttó árrés egymással nem összehasonlítható több okból sem (pl. eltérő forgási sebesség).

Egy másik észrevételt tevő szerint nem teljesen helytálló, hogy a vizsgálat általánosságban állapítja meg, hogy a vizsgált időszakban növekedett a kiskereskedelmi vállalkozások bruttó árrése. Ugyanis számos olyan élelmiszer-kiskereskedelmi tevékenységet folytató hazai vállalkozás van, amely különböző okok miatt (pl. választék, vásárlóközönség vásárlóereje) nem tudta növelni bruttó árrését, a költségek növekedése miatt tehát ez profitsökkenést jelentett számukra.

Az észrevételt tevők szerint a kiskereskedelmi árak a beszerzési árakkal összhangban emelkedtek, illetve azok mértéke arányban állt a kiskereskedők költségnövekedésével. A bruttó árrés növelését indokolták a rendkívüli mértékben megemelkedett költségek – mint például a növekvő energiaárak, a munkaerőköltségek emelkedése és a forint gyengülése –, továbbá egyes kormányzati intézkedések, mint a hatósági árak (árstop), illetve a kiskereskedelmi szektort sújtó különadók. Az észrevételt tevők szerint a fogyasztói árak, valamint a verseny szempontjából az lenne a kívánatos, ha a Kormány enyhítené a kiskereskedelem terheit.

Emellett azt javasolja az egyik észrevételt tevő, hogy érdemes lenne az ellátási lánc minden szereplője számára felülvizsgálni a 2022 végén készült önköltség-kalkulációkat, hiszen azóta jelentősen erősödött a forint a nemzetközi főbb devizákhoz képest, illetve az energiaárak is csökkentek. Ennek hiányában a kiskereskedelem sem tudja csökkenteni a fogyasztói árakat, illetve az importtermékek irányába fordulhat el a szektor az észrevételt tevő álláspontja szerint.

Egy másik észrevételt tevő jelezte, az adatok igazolják, hogy az élelmiszerfeldolgozók átadási áraikban nem tudták teljes mértékben érvényesíteni a megnövekedett költségeiket. Emellett javasolta, hogy érdemes lenne az élelmiszerek, közülük is a tartósított zöldségek és gyümölcsök esetén az áfaszint csökkentése. Ez előnyös folyamatokat indíthatna el az ágazatban (termékpálya fehéredése, fogyasztói árak csökkenése).

A fenntartható csomagolás ösztönzésével kapcsolatos (5. számú) javaslatra érkezett észrevételek

Az egyik észrevételt tevő nem tartja jó irányúnak a visszaváltható csomagolások koncepcióját. Véleménye szerint a visszaváltható csomagolások a jelenlegi technológiai környezetben nem megvalósíthatók. Ennek oka, hogy az alkalmazott csomagolóanyagok nem alkalmasak ismételt hőkezelésre, jelentős mennyiségű selejt keletkezne a folyamat közben (az üvegek megrepednének). Emellett álláspontja szerint a tartósított zöldség- és gyümölcsfélék esetében a többutas vagy visszaváltható csomagolások jelentős problémákat generálnak higiéniai, környezeti és logisztikai területen is. Az észrevételt tevő álláspontja szerint a szelektív hulladékgyűjtés és -hasznosítás teljesítményének fokozása rövid távon a legjobb eszköz a csomagolási hulladékok környezeti terhelésének gazdasági szempontokat is figyelembe vevő

csökkentésére. Ezzel kapcsolatban megjegyzi, hogy fontos, hogy a hulladékkezelés magyar rendszere illeszkedjen az uniós jogi keretekben, hatékonyan működjön, és csak a valóban indokolt költségeket vegye figyelembe.

Egy másik észrevételt tevő nyilatkozata szerint a jövőben a csomagolóanyagok további áremelkedése várható a kiterjesztett gyártói felelősségi rendszer díjainak okán, és a szektor kiszolgáltatottságát a hulladék-koncesszió növelni fogja, hiszen egy monopólium jön létre több csomagolóanyag tekintetében is. Emellett álláspontja szerint a visszaváltható csomagolás (klasszikus üvegkiszerezésű betétdíjas csomagolás) a tartós élelmiszerek piacán nem tudna költséghatékonyan működni hiszen rendkívül drága rendszerről van szó (drága logisztika; fokozott élelmiszerbiztonság), így a csomagolóanyagárak nem csökkennének, ráadásul a fogyasztói szokásokhoz sem illeszthető hozzá, valamint a gyártók sem rendelkeznek a megfelelő infrastruktúrával.

A folyamatos versenyhivatali fellépésekkel kapcsolatos (6. számú) pontra érkezett észrevételek

Az e vonatkozásban észrevételt tevők támogatták a folyamatos versenyhivatali fellépésekre vonatkozó javaslatot, azonban az egyik észrevételt tevő kiemelte, hogy a versenyhivatali fellépésnek a teljes vertikumot és nem csak a kereskedelmi szektort indokolt érintenie.

Az egyik észrevételt tevő kiemeli, hogy a kiskereskedelem a hatósági árak (árstop) okozta veszteségeket egyedül fedezte, illetve jelentős többletadóterhekkkel szembesült, emellett pedig a kereslet (volumen alapú forgalom) is csökkent, így jelenleg teljesítőképessége határán áll a szektor.

Egyéb észrevételek, javaslatok

Az egyik észrevételt tevő két termék (csemegekukorica konzerv, chilis bab konzerv) vonatkozásában a feldolgozók árrése kapcsán tett versenyhivatali megállapítások felülvizsgálatára tett javaslatot. Nyilatkozata szerint esetében a csemegekukorica konzervek vonatkozásában nem helytálló a jelentéstervezet azon megállítása, hogy a gyártók növekvő árrést tudtak realizálni a 2019–2022-es időszakban. Esetében – a bemutatott számítások szerint – az értékesítési ár jelentősen kisebb mértékben nőtt, mint a beszerzési ár, tehát vállalkozása csökkenő árrést realizált 2019-ről 2022-re belföldön.

Emellett az észrevételt tevő felhívta a figyelmet, hogy a chilis bab gyártása során paradicsomsűrítmény is felhasználásra kerül. Ennek ára is jelentősen növekedett 2022-re, ami a bab beszerzési árának növekedésén túl további jelentős gyártási költségnövekedést okozott, szűkítve a gyártáshoz szükséges alapanyagok áremelkedése és a feldolgozói átadási átlagár emelkedése közötti különbséget.

A GVH észrevételekhez fűzött rövid válaszai

A beérkezett észrevételek áttekintése és értékelése után a GVH több korábbi javaslatát is részben módosította, kiegészítette. Ezek a végleges jelentésben megtekinthetők.

A csemegekukorica feldolgozói árrése kapcsán a GVH megjegyzi, hogy a jelentéstervezet 8. ábrája a konzerv és a gyorsfagyasztott csemegekukoricát együttesen tartalmazta, illetve a beérkezett hét vállalkozás adatszolgáltatásainak átlagát mutatta. Az egyes vállalkozások egyéni adatai ettől eltérhetnek – ezeket ugyanakkor az üzleti titokra tekintettel sem teheti közzé a GVH. A végleges jelentésben azonban szétszedésre kerültek a konzerv és a gyorsfagyasztott csemegekukorica adatsorai (8. és 9. ábrák). A konzerv csemegekukorica esetén 2022-re a fő alapanyag és a késztermék feldolgozói átadási ára átlagosan azonos mértékben nőtt 2019-hez képest.